

A to mám hlásit na sociálku? To je to tak zlé?

JARMILA KUBÁŇKOVÁ

Na Linku pro rodinu a školu 116 000 se mnohdy obracejí pedagogové hledající pro své žáky pomoc, kterou jim nemohou zajistit sami. Ovšem když řekneme slovo „sociálka“ nebo „OSPOD“, slyšíme v telefonu zřetelné ticho, po kterém se mnohdy ozve: „A to je opravdu tak zlé?“ Upřímně řečeno, kdyby to bylo „tak zlé“, pravděpodobně navrhneme kontaktovat rovnou Policii České republiky, resp. Službu kriminální policie a vyšetřování (SKPV). Ale jelikož to „tak zlé“ není, ale zároveň problém nelze přejít mávnutím ruky, doporučujeme kontaktovat právě orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).

Zcela typickým případem byla zástupkyně třídní učitelky, která nás kontaktovala s následujícím příběhem. O velké přestávce za ní přišly dívky z „její“ čtvrté třídy, že se jedna z jejich spolužaček rozbředla, že nemůže jít domů, protože má tento týden už druhou trojku. A rodiče jí údajně pohrozili, že pokud přinese ještě jednu špatnou známku, „tak uvidí“. Třídní učitelka dotyčné třídy ten den nebyla ve škole a nebylo možné se jí dovolat. Žačka měla před sebou už jen dvě vyučovací hodiny, po kterých měla jít domů.

Naštěstí se jednalo o pedagožku, která sdělení vzala vážně a byla připravena věc řešit. Naše předběžná dohoda zněla, že se spojí se školní metodičkou prevence, ve dvojici¹ si s dívkou promluví (ověří si tvrzení spolužaček, zjistí, co dívce hrozí), a budou-li se chtít ještě poradit, ozvou se nám znovu.

Za cca 20 minut se pedagožka skutečně znovu ozvala. Dívka jim „vyklopila“ všechno – rodiče jí kladou na srdce, že se musí dobře učit, aby mohla vystudovat dobrou zahraniční univerzitu a v životě něco dokázala. Občas jim tzv. ujedou nervy a seřezou ji, a to zejména když přinese špatnou známku nebo když „je moc nahlas“. Matka ji prý občas bije vařečkou přes zadek a stehna, otec ji obvykle bouchá rukama nebo s ní třese. Pedagožky si všimly i modřin na předloktí a pažích dívky.²

V tuto chvíli jsme navrhli, aby volající bezodkladně kontaktovala příslušný OSPOD a řekla mu vše, co se právě dozvěděla. A – jak již bylo řečeno v úvodu – sluchátko na chvíli oněmělo a pak se z něj ozvala věta: „A to je to tak zlé?“ S veškerou úctou, na tuto otázku nedokážeme odpovědět. Nicméně **kontaktovat OSPOD je nejméně riziková věc jak pro žáka, tak pro školu.** Jaké jsou totiž jiné možnosti?

Nedělat nic a dívku nechat jít domů není bezpečné. Jsou (nám) známy případy i mladších dětí, které se natolik bály jít domů, že si raději ublížily nebo domů vůbec nešly a pokusily se samy protlouct na ulici (obvykle i přes noc), což neslo i nemalá rizika.

Krom toho nám dítě za takovou „pomoc“ pravděpodobně nebude moc vděčné a příště ji bude hledat jinde. Pokud se v tomto případě dítěti něco přihodí a vyjde najevo, že škola věděla, a nekonala³, tak má – vedle zkažené pověsti – ještě co vysvětlovat (zřizovateli, ČŠI, PČR, rodičům, médiím ad.).

Zavolat rodičům dívky s tím, že víme, že ji fyzicky trestají, obvykle nepřináší očekávaný efekt (tj. okamžitou sebereflexi rodičů, která vede k ukončení fyzických trestů). Škola není institucí, od které by si rodiče většinou nechali radit, jak děti vychovávat. Riziko, že dítě bude zbito jenom proto, že rodičům ve škole tzv. udělalo ostudu, je značné.

¹ Vždy doporučujeme, aby podobné rozhovory s dětmi probíhaly mezi šesti očima. Obvykle se jeden dospělý více soustředí na kontakt s dítětem a jeho emoce, druhý se díky tomu může lépe soustředit na fakta (ta jsou nutná mj. i kvůli zápisu z takového rozhovoru). Jen přítomnost druhého dospělého nás obvykle nutí dobře zvážit, jak a jakými slovy na výpověď dítěte reagujeme, a rodiče (poté, co se o takovém rozhovoru od svého dítěte dozvědí) takové hovory zpravidla méně rozporují.

² Ty mohou být pochopitelně způsobeny i jinak než bitím. Nicméně je velmi dobře, že byly zaznamenány, a nepochybujeme o tom, že pracovnice OSPOD se na jejich vznik dívky zeptala.

³ Jen si uvědomme, kdo všechno to už v tuto chvíli ví – dotyčná dívka, její spolužačky, které to přišly oznámit (a možná časem jejich rodiče, kamarádi, spolužáci), druhá pedagožka. Nelze reálně počítat s tím, že všichni navždy pomlčí o tom, co vědí.

PREVENCE

Odvést si dítě k sobě domů s tím, že ho rodičům nevydáme, ale vydáme ho kupř. prarodičům, ke kterým by dítě možná i chtělo, nelze. Takový postup je nezákonný a škola by si doslova říkala o žalobu ze strany rodičů dítěte. Probíhající vyšetřování by situaci dítěte nijak nevyřešilo.

Takže se obloukem vracíme k možnosti, která se nám jeví jako optimální – kontaktovat OSPOD⁴.

Naštěstí i nadále měl příběh dobré pokračování. Pracovnice OSPOD převzala dívku a situaci dále řešila. Pokud bylo volající známo, dívka byla dočasně umístěna ke své tetě, s rodiči i dívkou pracovnice OSPOD byla v pravidelném dlouhodobém kontaktu. Ovšem jaká konkrétní opatření OSPOD v této rodině nastavil, učitelka nevěděla.

Jak je v našem případě obvyklé, další pokračování příběhu neznáme. Co nám na něm však přijde podstatnější než jeho konec, je naše zkušenost s prací OSPOD, jak ji každodenně zažíváme:

- Pracovníci OSPOD „nekradou děti“ a nedávají je automaticky do ústavů. I toto byla jedna z obav volající, ale, jak se ukázalo, neopodstatněná. Dívka šla dočasně bydlet ke své tetě a právě **umístění dítěte do jeho širší rodiny** zažíváme velmi často.
- Pracovníci OSPOD **zůstávají v kontaktu s dítětem** a jeho rodinou, dokud to situace vyžaduje, **a to mnohdy na půdě školy**.
- Rozhovory mezi **dítětem a pracovníkem OSPOD jsou důvěrné**, tj. probíhají bez účasti třetí osoby a pracovníci OSPOD o jejich obsahu zachovávají mlčenlivost.

Samořejmě se nabízí otázka, co bychom doporučovali v okamžiku, kdy by příslušný OSPOD odmítl přijet, resp. odmítl si dívku převzít s tím, že „tohle oni neřeší“. V takovém případě nabízíme dvě cesty – kontaktovat přímo vedoucího daného OSPOD, event. Policii České republiky. Ještě se nám nestalo, že by po vyzkoušení jedné z těchto cest bylo nutno hledat dál.

Mgr. Jarmila Kubáňková, Ph.D., metodička služeb 116 000 a 116 123, statutární zástupkyně Cesta z krize, z. ú.

The advertisement features three book covers from the 'portál' series. The first is 'Mindfulness pro každý den' by Gary Hennessey, with a cover showing a stylized head profile. The second is 'Kniha pro multipotenciály' by Emilie Wapnick, with a cover of a brain surrounded by splatters. The third is 'Rozhodování a intuice' by Nina Schautová, with a cover of a brain. To the right is a grey banner with the 'portál' logo and the text 'NOVINKY Z PORTÁLU'. Below the books is the website 'obchod.portal.cz' and the address of the bookshop: 'KNIHKUPECTVÍ PORTÁL: Praha 1, Jindřišská 30, Praha 8, Klapkova 2'.

⁴ Samozřejmě, ještě je tu možnost volat PČR (kvůli podezření z trestného činu týrání dítěte). Pro volající je to obvykle ještě méně vábná představa než kontaktovat OSPOD.